

לא משנה באיזה דרגה רוחנית האדם נמצא, הקב"ה משתעשע עם כל דבר 'קטן' שהוא עושה למענו ית'!!!

« על מה קיבלו הכנעניים שכר מאת הקב"ה...??? »

והדברים מפורשים בדברי חז"ל (ילקוט שמעוני בשלח רמז רכו) עה"פ ולא נהם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו' (שמות יג, ז) שכל בזה"ל: "כי קרוב הוא, קרוב החסד שעשו כנעניים עם אבינו יעקב, הדא הוא דכתיב וירא יושב הארץ הכנעני את האבל (בראשית ג, יא). ר' אלעזר אומר שהתירו אזוריהן, ר' שמעון בן לקיש אמר על ידי שהתירו קשרי כתפותיהם, ורבנן אמרין על ידי שזקפו קומתן, ר' יודן אומר על ידי שהראו באצבע. והלא דברים קל וחומר, ומה אם הכנענים שלא עשו חסד לא בידיהן ולא ברגליהן אלא על ידי שהראו באצבע ניצולו מן הפורענות, ישראל שהן עושין חסד עם גדוליהן ועם קטניהן לא כל שכן", עכ"ל.

ובמקום אחר חז"ל הק' מתבטאים באופן יותר ברור בענין נס ההצלה של הכנעניים, וכמו שכ' (בר"ר ק, י) בזה"ל: "ויבאו עד גרן האקד וגו'" (בראשית ג, י), א"ר שמואל בר נחמן, חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו מקום ששמו אטד, וכי יש גורן לאטד, אלא אלו הכנענים, מלמד שהיו ראויים לדוש כאטד, באיזה זכות ניצולו, בזכות חסד שעשו עם יעקב אבינו, ומה חסד עשו, רבי אליעזר אמר, אזורי מתניהם התירו, וריש לקיש אמר, קשרות כפתותיהן התירו, ר' יהודה בר שלום אמר, הראו באצבע ואמרו אבל כבד זה למצרים, ורבנן אמרי זקפו קומתן. והרי דברים ק"ו, ומה אלו שלא הלכו לא בידן ולא ברגלן, אלא ע"י שהראו באצבע ניצולו מן הפורענות, ישראל שהם עושין חסד עם גדוליהם ועם קטניהם בידיהם וברגליהם, על אחת כמה וכמה", ע"כ לשון המדרש.

הנה כי כן, דברי המדרש אלו צריכים לשמש עבורנו כמורה דרך וכמוסר השכל מאין כמוהו, שהרי אם הכנענים הארורים, אשר היו ראויים להתייסר ביסורים קשים ומרים, ולהיות נידושים כקוצים על מעשיהם הרעים, ניצולו מן העונש, רק על שום תנועה כל שהוא לכבודו של יעקב אבינו ע"ה, או אפי' רק דיבור קטן אחד, על אחת כמה וכמה, כמה אנו - בני אברהם יצחק ויעקב, עם הנבחר - צריכים לייקר להעריך ולהחשיב כל תנועה וכל דיבור, וכ"ש מעשה טובה שאנו עושים לכבודו ית"ש, ואין אנו יכולין אפי' לדמיין כמה הררי זכויות ושכר טוב מוכנים לנו בעולם הזה ובעולם הבא, על כל פעולה ופעולה.

וכן ממש מצאנו גם במרים, שאמרו חז"ל ב**בסוטה** (דף טו:) מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמר ותצב אחותו מרחוק לפיכך נתעבכו לה ישראל ז' ימים במדבר, שנאמר והעם לא נסע עד האסף מרים. ובמכילתא (ספרי בהעלותך פסקא מ"ח) הגדילו חז"ל ואמרו, "מרים המתינה למשה שעה אחת לפיכך עיכב לה שכינה וארון כהנים ולוים וישראל ושבועה ענני כבוד", הרי שכל העולמות והתחתונים, כלל ישראל עם השכינה הק' כביכול, כולם נעצרו ונעמדו דום לכבודה של מרים הנביאה, אך ורק בגלל שהיא המתינה למשה שעה אחת. וב**תוס'** בסוטה (דף יא. ד"ה מרים) כתבו שלא היה אפי' שעה אחת שלימה, אלא שליש שעה או רביע.

והמתבונן בדברים אלו יכול לתמוה, שלכא' מה כבר עשתה מרים, הלא אך דבר טבעי הוא, שכאשר אח מוטל במים בתוך היאור, שרוצים

« על מה קיבל פרעה שכר מאת הקב"ה...??? »

כתוב בפרשה ויהי בשלח פרעה את העם וגו' (שמות יג, ז), ואי' במדרש (תנחומא בשלח א) בזה"ל: "בשלח, שלוח הזה לוי, כמה דאת אמרת ואברהם הלך עמם לשלחם (בראשית יח, טז), וכן הוא אומר וישלחם יצחק וילכו וגו' (בראשית כו, לא). ולמה פתח הכתוב בלשון הזה, הפה שאמר לא אשלח (שמות ה, ב) חזר ואמר אגכתי אשלח אתכם (שמות ח, כד), לכך פתח ויהי בשלח. ומה שכרו, לא תתעב מצרי (דברים כג, ח). הפה שאמר לא ידעתי את ה' (שמות ה, ב), חזר ואמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (שמות ט, כז). ומה שכרו, נתן להם קבורה, שנאמר נטית ימינך תבלעמו ארץ (שמות טו, יב)", עכ"ל המדרש.

דברי המדרש נפלאים מאד. הבה נתבונן בפשינו מה כתוב כאן. הרשע העריץ והאכזר הזה שהתעלל בבני ישראל שנים רבות, הפך אותם בעל כרחם לעבדיו, הרג בהם, שחט מהם ילדים, לא נתן להם את הצרכים המינימליים לחיות, לא נתן להם להתרחץ, לא נתן להם אפי' חומר לעבודה, הכו אותם באכזריות. ואחרי שסוף סוף הכריחו אותו משמים לשחררם לא לפני שקיבל עשר מכות מהדהדות, חז"ל הק' שואלים איזה שכר קיבל על זה שליווה אותם בהשתחררותם ממנו.

יתר על כן, החיד"א מביא בשם בן הסמ"ע, דגם עצם הליווי עליה אנו מדברים, לא היתה כלל מתוך כוונה לשם שמים, אדרבה כוונתו היתה לרעה, שהרי אמרו חז"ל (פסטה מ"ז) על פרעה, "אמר רבי יהושע בן לוי, בשביל ארבעה פסיעות שליוה פרעה לאברהם, שנאמר ויצו גליו פרעה אַנְשֵׁים וגו' (בראשית יב, ט) נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה, שנאמר וַעֲבָדוּם וַעֲנוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה (בראשית טו, יג). ופרעה ידע ששכר הליוה הוא כל כך גדול, וסבר כי אם ילוה את בני ישראל, הם יחזרו וישתעבדו אצלו. ומכל מקום היה ברור לחז"ל הק', שהקב"ה שילם לו שכר על זה.

עוד דבר מבהיל ביותר אנו מוצאים בדברי חז"ל. **באבות דרבי נתן** (פרק כו, א) אי' בזה"ל: "דבר אחר, כי מכבדי אַכְבַּד (שמואל א' ב, ל), זה פרעה מלך מצרים שנוהג כבוד לפני מי שאמר והיה העולם, שיצא בראש פמליא שלו, ואמרו לו עבדיו, מנהג שבעולם כל המלכים אינם יוצאים אלא אחר פמליא שלהם ואתה יוצא בראש פמליא שלך. אמר להם, וכי פני מלך בשר ודם אני הולך להקביל, איני הולך להקביל אלא פני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. לפיכך נהג בו הקב"ה כבוד, ולא נפרע ממנו אלא הוא בעצמו, שנאמר לְסֹסְתֵי בְרַכְבֵי פְרָעָה דְמִיתֵי: רַעֲיָתִי (שיר השירים א, ט)", עכ"ל.

לא יאומן כי יסופר באיזה סתירה אנו נמצאים לכא', פרעה הולך להלחם עם הקב"ה כביכול, לנסות להחזיר את ישראל למצרים נגד רצון ה', אך מכיון שהוא הולך בראש לכבוד השי"ת, הקב"ה נהג בו כבוד, ולא קיפח לו את שכרו על זה.

יסוד גדול אנו לומדים בזה, שאצל בורא עולם לא נאבדת אף פעולה טובה או מחשבה טובה שהאדם עושה, והוא נאמן לשלם שכר על הדברים הקטנים ביותר שאנחנו בכלל לא מחשיבים אותם, ואינו תלוי כלל באיזה מצב רוחני האדם נמצא.

לראות אם לא קורה עמו ח"ו כל דבר רע, ועכ"ז זכתה לשכר נפלא ונורא שכזה, כי אכן אין לנו שום מושג בשכרן של מצוות ואפילו מעשה קטן.

ועד"ז מצינו בגמ' סוטה (דף מו:) שהגמ' מוכיחה שכופין את אנשי העיר על לוויה מהמעשה שכשבני יוסף באו לכבוש את העיר בית אל, ולא היו יכולין ליכנס, וראו איש יוצא מן העיר, אמרו לו הֲרָאנו נָא אֶת מְבוֹא הָעִיר וְנִשְׁמְנו עִמָּךְ חֶסֶד (שופטים א, כד), והראה להם את פתח הכניסה של העיר, ועשו עמו חסד שלא הרגוהו, אותו האיש ומשפחתו, אלא שלחוהו משם, והוא הלך לארץ החתים ובנה עיר ויקרא שמה לוז, ואמרו חז"ל בגמ' (סו) "תניא היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבא סנחריב ולא בבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, מי שעושה לוויה ברגליו על אחת כמה וכמה, במה הראה להם, חזקיה אמר בפיו עקם להם, ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם".

הרי שחז"ל מדגישים וזוקפים את כל הזכויות של הצלת דורות שלימים ממייתה, לאדם מסוים שגרם לכך ע"י עקימת שפתיו בלבד. וכל זה בא ללמדנו, כמה הקב"ה משלם שכר על כל דבר הכי קטן שעושים לכבודו. זכינו והמצוות הופכו להרגל חיינו, הולכים להלויות, להלויות, לניחום אבלים, לביקור חולים ועוד מעשי צדקה וחסד, בבית ובחוץ, אך איננו מחשיבים זאת כראוי, לא שמחים די בזכות שזכינו לקיים את המצוות הללו. עלינו להתבונן עד כמה חשובה כל מצוה כל פעולה קטנה לפני בורא עולם ונאמן הוא לשלם שכרינו.

« על מה קיבל נבוכדנצר שכר מאת הקב"ה...??? »

חז"ל הק' מספרים (סנהדרין צו), שנבוכדנצר היה משמש כסופר המלך אצל מרודך בלאדן בן בלאדן, וכשחלה חזקיהו מלך יהודה ונודע הדבר למרודך על ידי שהחמה שינתה את מהלכה כמבואר בכתובים שם (ישעיה לח), ציווה לעבדיו לכתוב מכתב לשאול בשלומו של חזקיהו. נבוכדנצר לא היה נוכח באותו עת, לכן מישהו אחר ניסח את המכתב וכתב 'שלמא למלכא חזקיה, שלם לקרתא דירושלם, שלם לאלהא רבא' (שלום למלך חזקיה, שלום לעיר ירושלים, ושלום לאלקים הגדול). אחרי זמן מה, כשנודע נבוכדנצר היאך כתבו אמר להם 'קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף' (קראתם לו 'אלקים הגדול' ואתם כותבים אותו בסוף). אמרו לו 'קריינא דאיגרתא איהו ליהויה פרוונקא' (שכיון שהוא עורר על הטעות, שהוא בעצמו ילך ויתקן הדבר).

מספרת הגמ' שנבוכדנצר רדף אחריהם שיעור של ארבע פסיעות, ובא גבריאל ועצר אותו. ואמר רבי יוחנן, שאילמלא בא גבריאל והעמידו, לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל. כי בשכר אותם ארבעה פסיעות שרץ נבוכדנצר בשביל כבודו יתברך כדי לתקן את המכתב, זכה שישלם בישראל וישתעבדו תחת ידו (כמבואר שם בגמ').

האם ניתן להעלות על הדעת, שאותו רשע אכזר ועריץ שהחריב את בית מקדשינו, שהשליך את חנניה מישראל ועזריה לתוך כבשן האש, שסימא את עיניו של צדקיהו מלך יהודה, שיש לו אפשרות לקבל שכר מאת הקב"ה על ד' פסיעות שעשה לכבוד הקב"ה.

« על מה זכתה דבורה להיות נביאה ושופטת על כלל ישראל? »

כיוצא בזה, אנו לומדים מהפטרת השבוע. דבורה היתה אשה נביאה באותו דור שחי פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שעליו נאמר פִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֱלֹהִים הִיא צְבָאוֹת הוּא (מלאכי ב, ז), והוא נמנה בדברי הרמב"ם כאחד ממעתיקי השמועה, שהרי א"י במשנה (אבות א, א) 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע מסרה לזקנים',

ו'זקנים' זהו פנחס. ועם כל זאת היא שפטת את ישראל. היא זכתה לנבואה ולהיות בעצם מנהיג הדור, ולכאור' איך יתכן דבר כזה. ובאמת חז"ל הק' כבר נזקקו לתמיהה הזאת, וכלשון המדרש (ילקוט שמעוני שופטים רמז מ"ב), "ודבורה אשה נביאה, מה טיבה של דבורה שנתנבאית על ישראל ושפטת אותם, והלא פנחס בן אלעזר עומד".

והנה, ע"י בתנא דבי אליהו (רבא פ"ט), שכ' על זה בזה"ל: "מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ וכו' הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח הקודש שורה עליו. כך אמרו, בעלה של דבורה עם הארץ היה, אמרה לו אשתו, בא ואעשה לך פתילות והולך אותם לביהמ"ק שבשילה, מה אם יהיה חלקך בין אנשים כשרים שבהם, ותזכה לעוה"ב. והוא היה עושה פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, לפיכך נקרא שמו לפידות. והקב"ה בוחן לבות וכליות הוא, ואמר הקב"ה לדבורה, אתם כוונתם לשם שמים ועשיתם פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, גם אני ארבה אתכם בישראל וביהודה ובשנים עשר שבטי ישראל", עכ"ל.

גם על שאול המלך שואלים חז"ל למה זכו למלוכה, שהרי לא היה משבט יהודה ואינו ראוי למלוכה. ואחז"ל (תנחומא תצוה ח), שזכה לזה ע"י מה שהיה זקנו מדליק נרות לרבים לרבים במבואות האפלין.

וברמ"ע מפאני (גלגולי נשמות אות ב) איתא, ש'נר' היה גלגול של ברק בן אבינועם, וברק הוא בעלה של דבורה הנביאה שהיה מביא פתילות עבות לבית המקדש, ואח"כ היה מאיר את מבואות האפלים, וזכה להיות שותף בנצחון על סיסרא, ושיצא ממנו שאול המלך.

שוב אנו רואים מדברי חז"ל אלו כמה חשובים המעשים ה'פשוטים' היומיומיים שאיננו מייחסים לזה חשיבות מיוחדת, ועכ"ז חשובים לאין ערוך לפני הקב"ה.

« מה חשוב יותר מצות גודלות של רשעים או מצוות קטנות של צדיקים...??? »

ענין זה עולה גם מתוך דברי המדרש (בר"ר ב, ה) שהביאוהו והאריכו בו הספה"ק, וז"ל: "והארץ היתה תהו ובהו (בראשית א, ב), אלו מעשיהן של רשעים, וַיֵּאמְרוּ אֱלֹקִים יְהִי אוֹר (שם א, ג), אלו מעשיהן של צדיקים, אבל איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו אם במעשה אלו, כיון דכתיב וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב (שם א, ד), הוּא במעשיהן של צדיקים חפץ, ואינו חפץ במעשיהן של רשעים", עכ"ל.

ולכאורה מדרש פליאה הוא זה, שאיך יתכן סלקא דעתך והו"א שהקב"ה שכולו טוב, ברא את העולם בשביל מעשיהם של רשעים, עד שהוצרך המדרש להביא ראיה לכך מהפסוק, הייתכן להעלות על הדעת שהקב"ה חפץ רשע הוא ח"ו.

אמנם לדברינו יש לבאר את דברי המדרש הפלא ופלא. שוודאי שאין כוונת המדרש שהיה צד שהקב"ה חפץ בעבירותיהם של רשעים ואינו חפץ במעשיהם הטובים של הצדיקים, אלא כוונת המדרש היא שהלא גם הרשעים כאשר מגיע לידיהם מעשה מצוה גדול ורב רושם, מתפעלים הם מהדבר ומקיימים הם את המצוה בהתפעלות גדולה, אלא שכאשר בא לידיהם מעשה קטן שאין חשיבותו ניכרת לעין מזלזלים הם בו ואינם מקיימים אותו, ולעומתם הצדיקים אינם מוותרים אפ' על מעשה מצוה קטן כגדול.

ע"כ בא המדרש ללמדנו, שלא נעלה בדעתנו שמצוותיהם הגדולות של הרשעים הנעשות בהתפעלות גדולה, חשובות יותר ממצוותיהם הקטנות של הצדיקים, כי אם איפכא ממש, שדווקא המעשים הקטנים של הצדיקים הם אשר חפץ בהם השי"ת, מפני שהם מגלים על טוב ליבם ומיידותיהם, שאין מניחים אף מעשה טוב קטן, משום שדבקים הם בטוב בכל מאודם.